

Ekin, 2014 Sayı 13

Gerçeğin mi, hayalin mi fragmanları?

Bozlu Holding tarafından Nişantaşı'nda açılan Bozlu Art Project, 6 Kasım'a kadar Utku Varlık'ın kişisel sergisine ev sahipliği yapıyor. Sanatçı, hayal ve gerçeği bir arada resmettiği tuvallerine "Fragmanlar" adını veriyor.

TUĞBA ESEN
tugbaesen@gmail.com

Utku Varlık, İstanbul Devlet Güzel Sanatlar Akademisi'nde aldığı eğitimin ardından, Paris'e giderek, öğrenimine ve çalışmalarına burada devam eder. Hala Paris'te yaşayan sanatçının, Türkiye'ye geri dönmesinde, ülkenin 70'li yıllarda içerisinde bulunduğu politik ortamın büyük etkisi olur. Yine de Türkiye'deki sanat ortamıyla ilişkisini koparmayan Varlık, zaman zaman burada sergiler açmıştır. Eserleri, birçok yerli koleksiyonun vazir gelmez parçası. Edebiyat, sanatçının temel esin kaynaklarından biri. Öyle ki, Herald Tribune Michael Gibson, onun bir 'sair' olduğunu söyler. Gibson'ın da tespit ettiği gibi, Varlık'ın resimlerinde, zaman zaman şiirane bir yaklaşım ve şiirsel bir romantizm gözlemlenir. Sanatçının resimleri, serginin isminde de ifade edildiği gibi, daha geniş bir anlamın "Fragmanlar"ı gibi durur. Ancak bu fragmanlar gerçekliğin habercisi midir, yoksa bir hayalin parçaları mıdır?

Renklerden oluşan evren

Tuvallerinden gerçeklikten kopup gelen karakterlerle, hayali unsurları bir arada resmeden sanatçı; izleyiciyi yaratıcı karakterlerin, hayal alemindeki serüvenlerine tanık olmaya davet eder. Varlık'ın evrenleri renklerden oluşur. Ancak bu renkli dünyaya her zaman kendinizi huzurla kapatabilirsiniz. Size tekite kalmanız öğütleyen bir şeyler

Utku Varlık, "Fragmanlar", 1998

vardır. Zaman zaman sanatçının, size her şeyi açıklıkla anlatmadığı hissine kapılır, kompozisyonlarına bir şeyler

sakladığını anlarırsınız. Bu tuvallerde her şeyler kaybolur, başka şeyler görünür olur. Bazen nereden geldiği

anlaşılmayan bir ışık aydınlam ortalık, bazen de o karmaşanın ortasında bir yerlerden güneş ışığı süzülür. Yavaş

bir yerlerde ateş yakıldığı ya da duraganlığın ortasında bir yıldızın parladığı hissine kapılırsınız.

Sürekliliğin bir devinim

Varlık çalışmalarında, güncel sanatla değişimle klasik resimle sürekliliğin etkileşim içerisinde. Resimlerine zaman zaman Rönesans temaları, antik dönem kodları görünür. Sanatçının farklı dönemlerde yaptığı resimlerde, kadın figürleri, kendine özgü bir estetikte ele aldığı doğa betimlemeleri sık sık karşımıza çıkar.

Resmettiği karakterler, genellikle bir eylem halinde; fakat kim olduklarına veya ne tür bir eylemde bulduklarına dair pek ipucu vermezler. Onları ancak, mekânla ilişkileri dahilinde tanımlayabilir ya da mimik ve duruşlarından, ne tür bir ruh hali içerisinde olduklarını kestirebiliriz.

Varlık'ın kompozisyonlarında, sürekliliğin devinim göze çarpar. Çoştığı bağlanlardan kopup gelen karakter ve unsurlar, aynı gündaha kapılmış gibi; sanatçının hayal dünyasında harmanlanıp, zamanlaştığıdır. Sanki hayalle gerçek arasında, arafta kalırlardır.

Utku Varlık, Lebriz Sanat Dergi'ye verdiği röportajda, retrospektif sergiye karşı olduğunu söylemişti. Böylece uzun bir süre, farklı dönemlerden eserlerinin bir arada sunulduğu, kapsamlı bir sergi olmayacağını habermişti. O yüzden de severleri, uzun süredir İstanbul'da sergi açmayan Utku Varlık'ın eserlerini, 6 Kasım'a kadar Bozlu Art Project'te görebiliriz.

Sınırlarla ilişkiler...

İkinci kişisel sergisini de ilki gibi sınırlar üzerine konumlandırılan Atalay Yavuz, üç farklı çalışmasıyla 16 Ekim'e dek Protocinema katkılarıyla Galatasaray Yeni Çarşı Caddesi'ndeki Özge Bakkaliye'de.

FATİH ÖZGÜVEN

Ortaçağ tıbbi beden sınırları ilgili bir denkleme bulmuştu. İnsan 'humor'u ya da 'mizac'ı' bedenindeki belli başlı dört sıvının birbiriyle ilişkisi üzerine kurulu; kan (hayati temsili ediyor du), balgam (su), sarı safra (ates), kara safra (toprak). Hastalıklara da mizacıyla geçerek teşhis koymak mümkün. Kara safra çoksa melankolye eğiliminiz vardı, sarı safra bolsa öfkeye, balgam bolsa 'kanlı canlı', balgam fazlaysa 'ağırkanlı' idiniz. Bu teori bugün ağırlıklı olarak sanatlarda yaygın

ya açan mor ispirto, üstü açık pleksi bir kutunun içinde, altındaki ışık kaynağı sayesinde mekânı kendi rengyle doldürüyordu.

Sergi süresince uçup gimesi, odadaki rengin de mordan pembe sonra açık pembeye dönmesi öngörülmüştü. Rengin ve kokunun serisinde yandıracak çağrışımlar da işin içine dahil olarak... 19. yüzyılın teskin edilmesi gereken 'asab'ını, kendisi kadar hassas hemiresi'nin ruhu ruhunu çağırmanın bir türesi "Passiflora" ile yitimi yüzölümü sinir hassasiyetlerinin iyi edici ya da unutturucu kimyasal "Proza" ise kendilerine ayrılan birer çerçevede ("sanat eseri'nin sembolik çerçevesi) turuncu ve gümüş renkleriyle parlıyorlardı. İsmi "Mary Poppins" filmindeki sarıdan alan, ilacı sınırları ilgili bu şikâyet serginin adındaki Latince eklerden bazılarında da ("fragilistic", "expiali") anlamlar atfedebildiniz ya da atfedemebildiniz...

Beden ve güzellik
Atalay Yavuz yine sınırları işler yaptığı ikinci kişisel sergisini Beyoğlu Yeni Çarşı Sokak'taki Özge Bakkaliye'de açtı. Bunun sınırlar kendileriyle doğrudan bir ilişki yok; bu durum daha çok değişik mekânlar sergiler düzenleyen Protocinema konseptiyle ilgili. Bu kez Atalay Yavuz'un kullandığı sınırlar farklı.

Serginin ilerlerinden biri olan "Night-hike" bedeniyle ilişkisi açısından serginin ötesinde bir amaçla, makyajla ilgili; birbirleri karşıt olduklarında bir makyaj temizleme solüsyonunu meydana getiren ması yağlı faz ile sefid alkol, çember biçiminde yassı, saydam bir hazne inatla birbirinden ayrılmış iki ayrı renk alanı oluşturuyorlar. Bedenin güzelleştirilmesi ile ilgili büyüklü, sübjektif çağrışımlar taşıyan 'güzellik malzemesi' sıvısının işlevi dışında ise koşulluğunda nasıl inatçı, küskün, geometrik ve 'nesnel' bir çehreye büründüğünü görmek beklenmediği ve eğlenceli. (Ya da acaba aslında temizlik malzemesi mi sözkonusu olan buradadır?)

Tedirgin eden ve yatıştırıcı

Serginin en büyük parçası "Strata" ise iki pleksi yüzü arasına doldurulmuş, iki yüzü arasında sakin bir harita, bir yüzü-geçer alan oluşturmuş ultrason jelinden varılanıyor. Hastayı ultrason görüntüsü almaya hazırlayan malum sıvının hem serin hem ırpertenliği niteliği, hastanın altında hem tedirgin eden hem de yatıştırıcı, büyük oranlarda, amacı dışında kullanıldığında "profesyonelliğini", beden üzerindeki tahakkim insanı kaybediyor.

Daha çok 'kayıp' bir ifade, hatta saydam yüzüyle ilişkisi düşünüldüğünde büyük, ağ gibi bir calkak anlamı kazanıyor. Duchamp'ın büyük cam işi "Bekalar Tarafından Söylenen Gelin"i andıran bir yanı da var, bakkal dükkanının sağdına uğramış vitrinin iması da... Ama Atalay Yavuz'un derdi 'anlam'dan çok (sviv) malzemenin kendisiyle ve abaleceği biçimlerle, işlevleri (ve işlevleri mitolojisinin) dönüştürülmesiyle ilgili görünümüdür.

Baska bir deyişle, dışımızdaki ama cesetli nedenlerle bize 'değeri' sınırları ve sınımların "fragilistic" davranış biçimlerini...

Atalay Yavuz, "Night-hike", 2014

Shakespeare'in "Macbeth"inde "İly-lylives" olmak bir suçlamayı, çünkü ateşle temsil edilen sarı safra'nın veri taşıyıcısı, karaciğere, karaciğere de cesarete ilgiliydi. Shakespeare'in deyişlele zambak çiğeri iseniz 'ödekt'imiz (öd: safra) ya da 'çiğeri beş para etmez'.

Leonardo'dan Yüksel Aslan'a kadar ressamların boyaya başka anlamını yanı sıra kanı karıştırırlardı efsane, Virana Aksyonistleri'nin kanla içti dişilikleri, Andres Serrano'nun bir İsa heykelini sidiik dolu bir kaba daldırması, Japon

Bitkisel, sentetik ya da endüstriyel kökenli bu sıvı ve sıvıların da kendilerine göre, gözardı edilemeyecek etkileri var ya da oluşt. İki sergide de sınırları çalsan Atalay Yavuz'un Marquise Dance Hall'da açtığı ilk kişisel sergisi "Supercalifragilisticexpialidocious" da bedene tabii edilebilin 'iç kışak' sıvıyla yapılmış işler yer alıyor. İspito, Passiflora ve Proza, "Spirito" adlı işte, bedenini içine aldığından sefice bir kendeninden geçmeye, dışarıdan uygulandığındaysa rahatsızatıcı bir masajı

Osman Dinc, "Sıkır Mastur", 2015

Belleğin yeniden inşası

DİLEK KARAAZİZ ŞENER
dsener@hacettepe.edu.tr

Osman Dinc'in, CerModern'de 9 Eylül'de açılan "Bir Dünya Hikayesi" adlı sergisi, 1995 yılından bugüne dsener@hacettepe.edu.tr

Sözleşmeler sergi için hemen sunu söylemeye ki heykellerine ve fotoğrafların bir arada sunumu rastlantısal veya kurgusal değil. Amaç, tekniğin aracı olduğu bir platformda, insan ve doğa arasındaki ilişkiyi odaklamak. Dünya ve insan arasında geçen teknolojik deneyim ve seçimin koparıldığı bağlar, yeniden bir arada getirilip aslında doğanın dengesinde hep var olan birlikteliğin ayrılmaz yapıtaşı olduğunu anımsatır. Dünyanın değişim ve gelişim evrelerine dair izleri ortaya koyarken, aynı zamanda da sanatçının malzeme ve farklı teknikler aracılığıyla kendi süreci içindeki değişimleri izlenebilir ve gözlenebilir kılar.

Dinc'in her bir serati bir hikayedir. Hikayelerle bütünen bir çocuğun gözüden bakabileceği yetisini keşfeden izleyici, onun masallarında sözel kültürün içinden gelen üslup ve kelimeleri keşfeder. Binbir Gece Masalları'nı anlatan Şehrazad'ı düşünün ve şunu sorunuz: Ölmüş olmak mümkün müdür? Sanatçının tüm işlerinin insanlığın büyük dönem temeli üzerine oturduğuna düşünürsek, heykellerin her birinin birer masal ya da hikaye anlatıcısı olduğunu, ölümsüzlüğe giden yolun

dünyaya ve insan yaşamına bırakılan izleri, yani anlatılarda bağlanmış olan belleğin söyleyebiliriz. Kısaca Dinc, yıldız heykellerindeki Arte Povera veya minimalist dilde dünyaya hikayeler anlatır. Kendisiyle yapılan bir söyleşide de sözler kültürün içinden gelişmiş ayne sözleriyle vurgular: "Aslında sanat dünyasında bir yapıtımız, ölmek için Şehrazad gibi gece gündüz hikaye anlatmak."

Dinc, boşluktan yola çıkarak malzeme hayat veren sanatçı imgesinin aksini bir yoldadır. Doğal elementleri iş birliği yapan bir deneyim aktarır. Heykelleri insan ve doğa arasındaki temel ortaklaşarak kavramını anımsatır. Deneyimlerken deneyimleriz. Belleği yeniden inşa eder. Ne fazla söz, ne de fazla madde... Tüm bunların yerine, arınmış kitleye kitleye yansımaya nesnel bir sesizliği tercih ederiz.

Heykeller, dünyanın, hayatın ve insanın izlerini taşıyor. Bu nedenle ki bazıları formlarında taram aletleri veya bir bağlayıcı nesne ve de sanatçının beslediği coğrafyada yaygın olan servi ağacının ince uzun silindirik benimsenir. Baslık kitleyi sarmalarken, form ve fotoğraf birlikteliği, yan yana, karsı karsıya duruşta aslında kitle mekânı ayakta ve bazen de yata haliyle izleyene görünür. Heykeli alıkoil ne olursa olsun (hem form hem de malzeme-cam ve demir), tek bir şey değişmez: Hikaye anlatılır, anlatılır ve anlatılır. Metal soğuktur, yabancodur, serttir ve fakat hikayesizle tanıdık, içendir.

Osman Dinc'in sunu yıllarda yoğunlaşmış geometrik formlu heykelleri de ise kozmosu hiçe düşürsün. Yere yerleşen heykelleri öyle bir şekilde yerleştirir ki, konuldukları yerden dolayı yeni bir boyut kazanır. On okunmaya izleyici, tek tek yere yerleşen formları anlamaya çalışmaya girişir. Sanatçı için ise esas olan konuldukları yerle birlikte bitinçil bir okunması aktarandır. Düşünce sonuata çevrilenler bir yandan da sanatçı biçimler. İste bu noktada, Osman Dinc'in CerModern'de 9 Aralık'a kadar izlenebilecek olan "Bir Dünya Hikayesi" adlı sergisine "İçten" bakmanız ve sorular sormanız öneriyoruz.